

De zachteardige carnica's van Schiermonnikoog deel 2

Peter Liefbroer

Pleegvolken

Later kan zo'n geprepareerd volk ook heel goed dienst doen als pleegvolk. In een pleegvolk kunnen aangeblazen dopjes gehangen worden om deze te laten uitbouwen tot gesloten koninginnencellen. Op Schier worden koninginnen geteeld in de moergoede, geprepareerde volken. Pas de volgende dag kunnen de door ons gemaakte starters worden beoordeeld op het aantal aangeblazen dopjes. Alleen die dopjes zijn geschikt om in het pleegvolk gehangen te worden.

Natuurlijk blijft een aantal cursisten kamperen om ook dit deel van de teelt mee te maken. Maar het vervolg van de teelt vergt meerdere bezoeken aan Schier. En het leuke van de groep vrijwilligers die actief zijn op het koninginnenteeltstation is, dat er niet alleen ruimte is voor een excursie maar ook om mee te werken. Dat is natuurlijk leren maar ook een bijdrage leveren aan een gunstig teeltresultaat. En zo ben ik sinds begin jaren '90 jaarlijks naar Schier geweest met excursies, maar ook als medewerker op allerlei momenten in de teelt en tijdens het oogsten van de lamsoorhoning eind augustus.

Broedmachine en Kirchhainers

Vanaf 6 dagen (koningin: 3 dagen ei, 6 dagen larve en 7 dagen pop) na het inhangen van de dopjes in de

De kwelders van Schiermonnikoog waar de lamsoor staat (nu nog groen, in augustus paars). Foto: Peter Liefbroer

pleegvolken kunnen de gesloten moerdoppen geoogst worden. Deze worden verder uitgebroed in de broedmachine in het zomerhuisje. Elke dop zit in een eigen kluisje met een bolletje honingpoedersuikerdeeg. Dagelijks worden er nu Kirchhainerkastjes gevuld met: één carnica-koningin, twee bekertjes Apifonda en één bekertje bijen. Bij voorkeur wordt de koningin ingevoerd in een krulspeld afgesloten met een propje Apifonda. Maar anderen zeggen dat het ook wel lukt zonder dat kluisje.

Voor het gebruik van Kirchhainerkastjes is gekozen omdat er weinig bijen nodig zijn om toch een volkje te maken. Het kastje is gemaakt van tempex en het volkje is daardoor goed geïsoleerd. Er passen vier toplatjes in die de bijen zelf voorzien van raat. Als de bijen in het kastje zijn gedaan moet het kastje vijf dagen in de schaduw staan. De koningin kan nu verder rijpen en de werksters kunnen van de aanwezige Apifonda al wat raat maken. Dan worden de kastjes verspreid over de duinvallei geplaatst en geopend. De koningin kan nu op bruidsvlucht gaan.

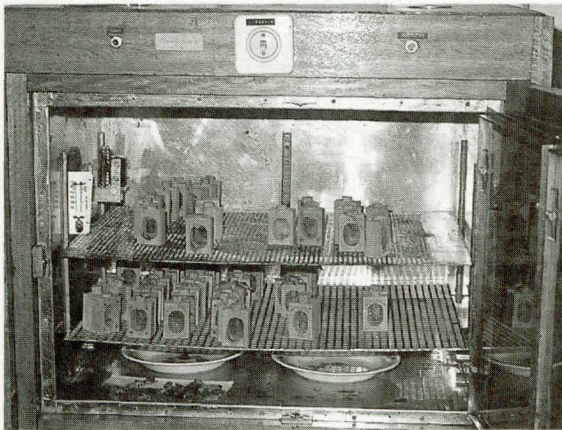
Koninginnen oogsten

Half juli is er dan de vrijdag van de waarheid. In alle vroegte vertrek ik naar Schier. We nemen de halfzeven boot en vanuit Purmerend rijd ik dan om kwart over vier richting Friesland. Soms nog iemand ophalen in Hoorn of in één auto stappen in Middenmeer of Harlingen. Ruim op tijd zijn we dan in Lauwersoog. We genieten van de stilte en de boot vaart meestal alleen voor ons en nog een handvol 'gekken'. Ondertussen is de groep dan uitgegroeid tot rond de vijftien personen.

Op het eiland aangekomen nemen we de bus naar de jeugdherberg. Rond halfacht betreden we de bijenvallei. In groepjes van twee gaan we aan het werk. Elke Kirchhainer moet gecontroleerd worden op aanwezigheid van een leggende moeder met gesloten broed. Alleen die moeren komen in aanmerking voor levering aan de klanten in het land die een bevruchte Schiercarnicamoer hebben besteld. Elk jaar worden er 250 tot 300 moeren besteld, en dat is zo'n beetje het maximaal haalbare bij de huidige opzet van het teeltstation.

Elke goede moeder wordt in een verzendkooitje gedaan met vijf verzorgende bijtjes. Spannend is het of er voldoende moertjes zullen zijn. Met andere woorden of de teelt in voldoende mate is gelukt. Verder moeten alle kastjes waaruit de moeder is verwijderd worden samengevoegd om al het broed niet verloren te laten gaan en geen redcelmoeren te telen. Kirchhainerraampjes met broed worden daartoe met bijen en al in speciaal daarvoor gemaakte honingkamer-raampjes gehangen. Speciaal aan deze honingkamer-raampjes is dat de zijlatten van dunner hout gemaakt zijn zodat er twee Kirchhainerraampjes naast elkaar ingehangen kunnen worden. Honingkamers met deze speciale raampjes worden verenigd met een krant met bestaande moergoede volken of worden apart op stapels gezet met een geteelde moeder. In beide gevallen is het de bedoeling dat de raampjes broed kunnen uitlopen en daarna niet opnieuw belegd kunnen worden zodat ze in het najaar kunnen worden opgeruimd. Gebruik van normale broedkamers en koninginnenroosters is dus noodzakelijk. Het lukt steeds beter maar het blijft een lastige klus.

Op deze oogstdag worden ook alle volken nagekeken op 'broed in alle stadia'. Een enkel moederloos volk wordt voorzien van een nieuwe moeder. Zo nodig worden de volken gevoerd. Niet teveel natuurlijk, want de lamsoor komt eraan! Om halfdrie gaat de boot en wordt de buit (de gekluisterde, zoemende bijen en koninginnen, een kartonnen doosje vol) gekoesterd en verdeeld. Want de volgende dag zullen diverse mensen een treinreis(je) maken om de bijen te verspreiden over Nederland. De langste reis is van Leeuwarden naar Vlissingen. Onderweg staan op verschillende stations klaar om koninginnen aan te nemen en verder te verspreiden. Kortom een hele organisatie.

De broedmachine met gesloten doppen in kluisjes en uitgelopen koninginnen in kluisjes. Foto: Peter Liefbroer.

Bijkomende werkzaamheden

En zo is er veel onzichtbaar werk gedaan. Het verzamelen van 'grijsjes' uit de volken om de cubitaalindex van elk volk op Schier te bepalen. Het bepalen van de teeltvolken. De regelmatige controle van de volken op zwermcellen. Het bestellen en vervoeren van suiker, Apistan (ook op Schier wordt de varroamijt bestreden) en nieuw (kast)materiaal. Het plannen van de teelt en het organiseren van de bemensing tijdens de teelt, de oogst van de moeren en van de honing. Eigenlijk is het een onmogelijke klus die toch ieder jaar weer geklaard wordt!

Lamsoorhoning

Eind augustus wordt de lamsoorhoning geoogst. Goudgeel van kleur met een wat groene glans, heerlijk en sterk van smaak en soms in zulke grote hoeveelheden aanwezig dat van overvloed sprake is. In die jaren zijn drie dagen nodig om de oogst binnen te halen. En dan worden soms nog volken ten dele ingewinterd op lamsoorhoning. Maar dat is niet alle jaren zo. Soms is het een dag lang zoeken naar honing. Alles hangt af van het weer in de eerste twee weken van augustus.

In die mooie jaren wordt er een dag geslingerd door Friesland en twee dagen achter elkaar door Noord-Hollanders. Die scheiding is natuurlijk niet zo strikt, maar er is een behoorlijke belangstelling uit Noord-Holland voor een weekendje slingeren op Schier met een gezellige avond bij Hotel Van Der Werf. Beroemd om zijn Duvels, het bier waarvan wordt beweerd dat er bij de gisting een zekere hoeveelheid lamsoorhoning aan wordt toegevoegd. Kortom prachtige dagen met altijd slecht weer en meestal een mooie oogst die ervoor zorgt dat de carnica moeren betaalbaar blijven.

Bestellen carnica moeren Schier

Om de voorbereidingen voor de teelt doeltreffend te kunnen uitvoeren is het noodzakelijk om te weten hoeveel koninginnen er op zaterdag 17 juli moeten worden afgeleverd. Wij verzoeken u uw moeren zo spoedig mogelijk te bestellen bij:
Jan Charpentier, Laar 45, 5258 TJ Berlicum,
073 5037030. De kosten bedragen f 35,- per moeder.
Bij bestellen te voldoen op gironummer 28.59.193 t.n.v. "Stichting Station voor carnicateelt" te Harlingen.